

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΕΛΛΟΝ

Σε δύο προηγούμενα φύλλα τοῦ Νουμά· δ κ. Γιαννιὸς ἔκρινε τὸ βιβλίον τοῦ κ. Γ. Παπανδρέου «Ἑλληνικὸν Μέλλον». Ἀφοῦ ἔδωκε στήν ἀρχή μιὰ περίληψη, διατύπωσε κατόπιν μερικὰς ἀντιρρήσεις του.

Ἔπειτα ἀπὸ τὴν κρίσιν τοῦ κ. Γιαννιοῦ ἐξαναδιαβάσας τὸ «Ἑλληνικὸν Μέλλον». Μεῦ ἔκαμεν ἰσχυρότατη ἐντύπωση τὸ γεγονός, ὅτι ἡ περίληψη τοῦ βιβλίου εἶναι σχεδὸν σὲ ὅλα τὰ σημεῖα, ὅχι μόνον ἀτελής, ἀλλὰ καὶ ἀνακριβής. Καὶ τὸν ἰσχυρισμὸ μου αὐτὸ ὑὰ τὸν ἀποδείξω μὲ ἀπλὴ ἀντιπαράθεσιν τῆς περιλήψεως τοῦ κ. Γιαννιοῦ καὶ τοῦ «Ἑλληνικοῦ Μέλлонτος».

Ὁ κ. Γιαννιὸς γράφει, πῶς ὁ κ. Παπανδρέου «γυρῶντας τώρα τελευταία ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ πεῖ στοὺς διανοοῦμενους συμπατριώτες του τίς ἀκόλουθες ἀλήθειαι :

1. «Τὴν ἐξέλιξιν τὴ φέρουν οἱ ὕλικές ἀνάγκες».

Ἄλλ' αὐτὸ δὲν τὸ λέει ὁ κ. Παπανδρέου. Λέει ἀπλῶς «οἱ ἀνάγκες», ποῦ εἶναι ὅχι μόνον ὕλικές, ἀλλὰ καὶ ἠθικαί, κοινωνικαί, πνευματικαί, κ.τ.λ. Τὸ κείμενον τοῦ «Ἑλλ. Μέλлонτος» εἶναι ὡς ἑξῆς :

«Ἀλλὰ ποῖος λόγος προκαλεῖ τὴν ἐξέλιξιν;

«Νομίζω, ὅχι ἡ τυχαία μεγαλυφυΐα ὀλίγων σπανίων ἀνθρώπων, ἀλλὰ αἱ ἀνάγκαι» τῶν Μαζῶν. Ἡ ἔνστικτος τάσις πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀναγκῶν — αὐτοσυντηγήσεως, Διαβιώσεως τοῦ εἶδους, Κοινωνικότητος, Καλλιτερεύσεως τῆς ζωῆς, Γνώσεως, κ.τ.λ. ἐδημιούργησε κατόπιν δυσκόλων ἀγώνων ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ — τὴν (Οἰκογένειαν, τὴν Κοινωνίαν, τὸ Κράτος, τὴν Ἐπιστήμην, τὴν Θρησκείαν, τὴν Τέχνην κ.τ.λ.)

2. Μεγάλοι ἄνδρες, ἥρωες κ.τ.λ. δὲν ὑπάρχουν».

Ἄλλ' ὁ κ. Παπανδρέου δέχεται ὅτι ὑπάρχει ἡ μεγαλυφυΐα τῶν ἐξαιρετικῶν ἀνθρώπων καὶ ὅτι ἔχει «ἀνυπολόγιστον σημασίαν». Μὲ τὴν διαφορά μόνον, ποῦ σημειώνει καὶ ὁ κ. Γιαννιὸς, πῶς οἱ ἐξαιρετικοὶ ἄνθρωποι, δὲν εἶναι δημιουργοί, ἀλλὰ «φορεῖς τῆς ἐξελίξεως».

3. «Σήμερα μονάχα δύο κοινωνικὰ κινήματα ζητοῦν τὴν ἐξέλιξιν καὶ συμβαδίζουν μ' αὐτή. Τὸ Σοσιαλιστικὸν καὶ τὸ Γέναικεϊον».

Ἐν τούτοις ὁ κ. Παπανδρέου δὲ λέει, πῶς μονάχα δύο κοινωνικὰ κινήματα ζητοῦν τὴν ἐξέλιξιν, ἀλλ' ἀπλῶς, πῶς «δύο μεγάλα ρεύματα εἶναι ἁρμονισμένα πρὸς τὸν γενικὸν ρυθμὸν τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως. Δὲν ἀποκλείει δηλ. τὴν ὑπαρξὴν καὶ ἄλλων ρευμάτων : Καὶ ἂν δὲν τὰ ἀναφέρει, εἶναι γιὰ δύο λόγους : α') γιατί ἀπὸ τὴν ἀρχὴ δηλώνει, πῶς θ' ἀσχοληθῇ εἰδικώτερα «μὲ τὰς Κοινωνικὰς-Πολιτικὰς πιθανότητας τοῦ μέλλοντος» καὶ β') γιατί βρίσκει, πῶς

αὐτὰ τὰ δύο κυρίως χαρακτηρίζουν τὴν ἐποχὴν μας :

4. «Ἡ Ἑλλάδα θὰ τραβήξῃ τὸν ἴδιον δρόμον ποῦ τραβοῦν τώρα καὶ οἱ πιδ προχωρημένοι ἀπ' αὐτὴ λαοί».

Ὁ κ. Παπανδρέου ὁμῶς δὲν τὸ λέει αὐτὸ ἔτσι. χωρὶς ἐπιφύλαξιν. Λέγεται, ὅτι «τὰ γενικὰ χαρακτηρηστικά τῆς ἐξελίξεως ὅπως ὑπῆρξαν κοινὰ εἰς τὴν ἱστορίαν ὅλων τῶν προηγμένων Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν, κοινὰ ὑὰ εἶναι καὶ διὰ τὰ καθυστερήσαντα Κράτη, ὅπως τὸ ἰδικόν μας». Ἀλλὰ συγχρόνως τονίζει, ὅτι «τὸ τέμπο τῆς ἐξελίξεως, τὸ χρῶμα, αἱ λεπτομέρειαι ὑὰ ἐπηρεασθῶν ἀπὸ τῆς ἰδιαίτης ἱστορικῆς — γεωγραφικῆς μας συνθήκας καὶ τὸν χαρακτήρα τῆς ράτσας. Περισσότερον αἱ ψυχικαὶ ὑποκειμενικαὶ ἐκφράσεις τῆς ζωῆς καὶ ὀλιγώτερον αἱ πνευματικαὶ — ἀντικειμενικαί».

Αὐτὴ εἶναι ἡ περίληψις τοῦ κ. Γιαννιοῦ. Γνωστὸς *Ρωμαϊκῇ*. Σ' ὅλα τὰ σημεῖα ἀτελής καὶ ἀνακριβής.

Καὶ τώρα ἐρχόμαστε στήν κριτικὴν του.

Ὁ κ. Γιαννιὸς γράφει : «Ἀντιεκκλησιαστικὰ ρεύματα ὑὰ ὑπάρξουν καὶ σὲ μᾶς. Ὁ κ. Παπανδρέου ἔχει ἀντίθετη γνώμη». Ἀλλὰ ὁ κ. Παπανδρέου δὲν ἔχει καθόλου ἀντίθετη γνώμη. Ἐπαναλαμβάνεται μόνον κ' ἐδῶ ἡ παρανόγησι (ἢ παραποίηση) τοῦ κειμένου. Ὁ κ. Παπανδρέου γράφει : «Θρησκευτικαὶ — ἐκκλησιαστικαὶ συνέπειαι ὑὰ ὑπάρξουν ἐπίσης ὡς ἀποτέλεσμα τῆς οἰκονομικῆς καὶ διανοητικῆς ἐξελίξεως, ἀλλὰ ὑὰ εἶναι χαλαρά. Μεγὰλα ἀντιεκκλησιαστικὰ ρεύματα, ὅπως ἄλλου, δὲν εἶναι πιθανά. Ἐκτός τῶν ἄλλων λόγων, καὶ διότι, ἐνθ' ἑκαὶ συνήθως ἡ ἐκκλησία ἐνεργεῖ ἐχθρικῶς πρὸς τὴν Πολιτείαν, εἰς ἡμᾶς τούναντιον συνεργάσθη μὲ τὸ Κράτος, οἱ δὲ πόλεμοι ἔγιναν ἐν πνεύματι τοῦ παρελθόντος, ἐπομένως ἰσχυροποιήσαν τὴν παράδοσιν».

Εἶναι φανερό, πῶς ὁ κ. Παπανδρέου προβλέπει τὴ σύγκρουσιν τῶν ἐργατικῶν ὁμαδῶν μὲ τὴν Ἐκκλησίαν. ὡς ἀποτέλεσμα τῆς οἰκονομικῆς ἐξελίξεως, καθὼς ἐπίσης καὶ τῆ σύγκρουσιν τῶν μορφωμένων ὡς ἀποτέλεσμα τῆς οἰκονομικῆς ἐξελίξεως. Ἀλλὰ βέβαια μεγάλα ἀντιεκκλησιαστικὰ ρεύματα, ὅπως προέρχονται ἀπὸ τὴ σύγκρουσιν Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας, δὲν μποροῦν νὰ εἶναι, ὅσα ἀναφέρουμε. Καὶ αὐτὸ βεβαιώνει ὁ κ. Παπανδρέου. Τὸ δεύτερον σημεῖον τῆς κριτικῆς τοῦ κ. Γιαννιοῦ εἶναι ἡ πιστοποίησις, πῶς ὑπάρχει στήν Ἑλλάδα μιὰ ὁμάδα προνομιοῦχων, ποῦ συνευθὺς τὰ προσπαθεῖ νὰ σχηματίσῃ ἓνα συντηρητικὸν πυρῆνα, καὶ πῶς ἐπομένως, δὲν ἔχει δίκαιον ὁ κ. Παπανδρέου, ὅταν ἀρνέεται τὴν ὑπαρξὴν συντηρητικῶν στοιχείων.

Ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς Αὐλῆς καὶ οἱ σημερινοὶ ἀριστοκρατικοὶ μας εἶναι διαφορετικοὶ ἀπὸ πρὶν, αὐτὸ εἶναι μιὰ σωστὴ παρατήρησις τοῦ κ. Γιαννιοῦ. Ὑπάρχουν ὁμῶς σπουδαῖοι λόγοι, ποῦ ὑὰ δυσκολέψωσιν τὴν δημιουργίαν ἀπὸ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, συντηρητικῶν κόμματος

καὶ συνείδητης ἰδιαιτέρας τάξης. Πρῶτον, ἡ δημοκρατικὴ προέλευσις τῶν ἀξιωματικῶν μας· ἔπειτα τὸ γεγονός, ὅτι τὰ ἐθνικὰ ἰδιαιτὰ δὲν εἶναι μόνον ὀνειροπόλημα τῶν ἀξιωματικῶν μας, ἀλλὰ τῆς μεγίστης πλειοψηφίας τοῦ ἔθνους, δὲν ἀποτελοῦν ἐπομένως κατάλληλο ἔδαφος πρὸς ἀνάπτυξιν ξεχωριστῆς ἰδεολογίας· καὶ τέλος, τὸ δημοκρατικὸ αἶθημα τοῦ Λαοῦ, ποῦ μὲ τὴ μακροχρόνιαν πολιτικὴν του κυριαρχίαν ἐξεσυνήθισε τὴν τυραννίαν ὀριζμένων τάξεων. Ὅπως δὲ ποτε ὅμως, οὔτε ὁ κ. Παπανδρέου ἀποκλείει τὴν ὑπαρξὴ συντηρητικῶν στοιχείων στὸ μέλλον, γιὰ τὰ ὁποῖα μόνον βεβαίονε, ὅτι πολιτικῶς — ἐπειδὴ δὲν θὰ εἶναι πολλὰ — θὰ συνειργασθοῦν μὲ τοὺς Κεφαλαιοῦχους.

Ὁ κ. Γιαννιὸς τονίζει τὰς δυσκολίας τῆς «Γυναικείας κινήσεως» στὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ μήπως τὴ παραβλέπει αὐτὸς ὁ κ. Παπανδρέου; Στὸ «Ἑλλ. Μέλλον» μας βεβαιώνει, πῶς ἡ «χειραφεσία θὰ ἐπέλθῃ· ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἐπειδὴ ἡ δύναμις τῆς παραδόσεως, καὶ ἰδίως τῆς ἰδικῆς μας, εἶνε ἰσχυρά», καὶ ὅτι «ἡ ὀργάνωσις τῶν Γυναικῶν θ' ἀρκεσθῇ κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν ἐπικλήσιν τῆς νομοθετικῆς προστασίας τοῦ Κράτους».

Ὁ κ. Γιαννιὸς προχωρώντας δὲ βρίσκει σωστή τὴν ἀντίληψιν τοῦ κ. Παπανδρέου πῶς «τὸ αὐριανὸν Κράτος, ὡς γνήσιον λοῦκόν δημοκρατικόν, θὰ προσπαθῇ διαρκῶς νὰ καλλιτερεύσῃ τὴν θέσιν τῶν ἐργατῶν καὶ τοιοῦτοτρόπως θὰ χαλαρώνῃ τὰς ἀντιθέσεις τῶν τάξεων». Χαλάρωσις, τῆς πάλης τῶν τάξεων ἀσφαλῶς δὲν εἶναι ἐπιθυμητή. Ἀλλὰ οὔτε ὁ κ. Παπανδρέου τὸ εὐχεται — ἀπλῶς τὸ προβλέπει. Καὶ ὅποιος διαδίδει τὸ βιβλίον του πεθεῖται πῶς καὶ τὸ ἀποδείχνει.

Ὁ κ. Γιαννιὸς συμπεραίνει, πῶς μὲ τὸ «Ἑλληνικὸν Μέλλον» δείχνεται ὁ κ. Παπανδρέου «ἀστὸς εὐληκρινής». Αὐτὸ πρῶτον εἶναι σὲ ἀντίφασιν μὲ τὰ εἰσαγωγικὰ λόγια τοῦ κ. Γιαννιῶ, ὅπου γράφει, πῶς ὁ κ. Παπανδρέου μιλεῖ ἀντικειμενικά, «τὸ δείχνει ὅτι ἐπιστήμονας, ποῦ βεβαιώνει γεγονότα».

Κι ἔπειτα — τί σημαίνει!

Τὸν ὀνομάζει «ἀστὸς», ἐπειδὴ στὸ τέλος τοῦ βιβλίου του γράφει, πῶς οἱ Νέοι Ἑλληνες θὰ προσπαθήσουν ν' ἀνταποκριθῶν ἐπαρκῶς πρὸς τὰς παραδόσεις καὶ τὴν ἀποστολὴν τῆς φυλῆς. Καὶ προσθέτει ἀπλοκώτιστα: «Δὲν τὸ ἐννοοῦμε αὐτὸ δὲ βλέπουμε ποῖα συγγένεια μπορεῖ νὰ ἔχῃ ἡ ἐξέλιξις μὲ τὰς παραδόσεις». Στενὸτατη συγγένεια, κ. Γιαννιέ· ἐπειδὴ ἐξέλιξις δὲ σημαίνει μόνον «μεταμόρφωσις» σημαίνει ἐπίσης «συνέχεια»· σημαίνει ἀκόμα «προσαρμογή».

Καὶ ὅσοι βλέπουν μόνον τὸ ἕνα, ἀποδεικνύουν ἁπλῶς πῶς εἶναι μονοκόμματα καὶ ἀφιλοσόφητοι!

Ἐξέλιξις σημαίνει **Συνέχεια**· γι' αὐτὸ μὲς χρειάζονται οἱ παραδόσεις (καὶ οἱ Ἑλληνικαὶ παραδόσεις δὲν εἶναι μόνον πολεμικαί, ἀλλὰ καὶ ἐκπολιτιστικαί κ. Γιαννιέ).

Ἐξέλιξις σημαίνει **Μεταμόρφωσις**· γι' αὐτὸ δὲ θ'

ἀρκεσθοῦμε στίς παραδόσεις, ἀλλὰ θὰ προχωρήσουμε πρὸς τὴ δημιουργίαν τοῦ νέου μέλλοντος.

Ἐξέλιξις σημαίνει τέλος ἀγῶνας, ἐπομένως **Προσαρμογή**· γι' αὐτὸ πρέπει νὰ προσέχουμε τοὺς δρους τοῦ ἀγῶνος περὶ ὑπάρξεως, τὸ «πνεῦμα τῆς ἐποχῆς» γιὰ νὰ προσαρμωθοῦμε καὶ νὰ ὑπάρξουμε· γιὰτις ἂν δὲ ζήσουμε σήμερον, πῶς θὰ προχωρήσουμε στὴν αὐριανὴν δημιουργίαν;

Δὲν εἶναι ἔτσι, κ. Γιαννιέ;

Ω.

ΟΙ ΤΥΠΟΙ

Στὸ Δικαστικὸν Τμήμα στὴν Τράπεζα, μαζί μ' ἄλλους ποῦ μπαϊνόδγαζαν γιὰ δουλειὰς τους, μπήκε καὶ μιὰ χοντρή μαυροφόρα σέρνοντας ἀπ' τὸ χέρι ἕνα παχουλὸ χαριτωμένο παιδάκι. Μὲ τ' ἄλλο τῆς χέρι, κρατοῦσε ὀμπρὲς, ἂν καὶ ὁ καιρὸς δὲν εἶτανε στὴ βροχή, καὶ κάτι ἑγγραφα δεμένα σ' ἕνα γερανιὸ μαντῆλι.

Περήμενε στὴ γωνία, ἔσο ποῦ νάρθει ἡ σειρὰ τῆς, καὶ προσπαθοῦσε νὰ συγκαταίσχῃ τὸ παιδάκι, ποῦ ἤθελε νὰ τῆς φύγῃ, γιὰ νὰ παύσῃ ἐλεύθερον μὲ τὸ χερούλι τοῦ **καλοριφέρ**.

— Τί θέλεις τοῦ λόγου σου, κυρά μου; Ἀρώτησε ὁ Διευθυντὴς μὲ τὴν γλῶσσά του ἀπ' τῆς πολυλογίας ἐνὸς γέροντος, ποῦ δὲν ἤξερε κ' αὐτὸς καλὰ καλὰ τί ἤθελε.

Ἐκείνη τοῦ ὤωσε τὰ χερτιὰ τῆς, κ' ἐνῶ αὐτὴς τὰ κοίταζε, ἄρχισε.

— Εἶναι γιὰ τὸ γιό μου. Τόνα ξέρετε. Ἐρχόντονε κ' ἐπαιρνε κάθε ἑξαμηνία ἕνα μερίδιο ἀπὸ τοὺς τόκους. Μικρὰ πράγματα, ἐννιά δραχμὲς. Πέθανε τὸ κακόμοιρο, τὸ Μεγάλο Σάββατο ἀνήμερα. Πῆγε στοὺς δυὸ πολέμοι, καὶ ὁ Θεὸς κ' ἡ Παναγία μοῦ τὸ γύρισε καλὰ. Ἐδῶ ἀρρώστησε, ἔτσι μὲ μιὰς. Φαίνεται πῶς ἀπὸ καὶ εἶτανε χτυπημένο. Στὸ δρόμο τοῦρθε μιὰ αἰμόφτησις — ἔξω ἀπὸ τὴν εὐγενεῖα σας — καὶ σὲ τρεῖς μέρες μέσκα πάει τὸ ἄμοιρο. Ἐνα παλληκάρι· σὺν ἁγγελοῦ. Ἀγκαλὰ, σεῖς τὸ ξέρετε. Ἄς εἰστε καλὰ. Μ' ἄφησε αὐτὸ τ' ὄρφανὸ τὸ κακόμοιρο. Τί νὰ σοῦ κάνω καὶ γὼ κ' ἡ μάνα του, φτωχὸ! ἄθροποι εἴμαστε, δουλεύουμε καὶ δὲ χορταίνουμε τὸ ψωμάκι. Νὰ τὴν εἶχε μπάρε μου στεφανωμένη! Ἀ! ὁ Θεὸς καὶ μὴν εἰπῇ νὰ τῆς δώσουνε μιὰ σύνταξη, νάχη αὐτὸ τὸ φτωχό. Μὰ δὲν τὴν εἶχε. Ζούσανε ἔτσι. Σὰ γύρισε ἀπ' τὸν πόλεμον τοῦ πα: Τώρα παιδί μου, μὴ κ' ἔζησες τόσα χρόνια μὲ τὴ γυναῖκα, κ' ἐκίμες κοτζάμου παιδί, δίκαιο εἶναι νὰ τὴ στεφανώθῃς. Καὶ θὰ τόκανε, ἂν δὲν πέθαινε τὸ συχωρεμένο. Ἡ τύχη αὐτοῦ τοῦ εἶτανε βλέπει. Τώρα ἔχω καὶ τὴ μάνα κ' αὐτό. Φτωχὸ εἴμαστε, μὰ τί νὰ κάνουμε. Κ' ἕνα φόβον ἔχω μὴ μοῦ τὸ πάρῃ. Ὡς πότε θὰ κάθεται ἡ μάνα του μαζί μου; Εἶχα δυὸ παλληκάρια καὶ τὰ ἄχσα καὶ τὰ δυὸ ἐδῶ. Ἐγὼ εἶμαι ξένη, ἀπὸ μακριά.